

RETTENS DOM (Femte Afdeling)
28. september 1993 *

I de forenede sager T-57/92 og T-75/92,

Graf Yorck von Wartenburg, forhenværende midlertidigt ansat ved Europa-Parlamentet, ved advokaterne Georges Vandersanden og Laure Levi, begge Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Alex Schmitt, 62, avenue Guillaume,

sagsøger,

mod

Europa-Parlamentet ved juridisk konsulent Jorge Campinos, bistået af kontorchef Christian Pennera og Els Vandenbosch, Parlamentets Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Europa-Parlamentets Generalsekretariat, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand dels om annullation af Europa-Parlamentets afgørelse af 10. december 1991, hvori det pålægger sagsøgeren at tilvejebringe visse dokumenter, for at udbetaling af bosættelsespenge kan foretages, dels om annullation af Parlamentets afslag på at yde sagsøgeren bosættelsespenge,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, D.P.M. Barrington, og dommerne K. Lenaerts og A. Kalogeropoulos,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 13. juli 1993,

afsagt følgende

* Processprog: fransk.

Dom

Faktiske omstændigheder

- 1 Den 12. juni 1974 blev sagsøgeren, Graf Yorck von Wartenburg, ansat som midlertidigt ansat i Europa-Parlamentet (herefter benævnt »Parlamentet«).
- 2 Den 1. november 1987 blev han placeret i Bruxelles, hvor han arbejdede indtil den 31. december 1988, datoen for hans endelige udtræden af tjenesten.
- 3 Efter at sagsøgeren havde etableret sig i Bruxelles sammen med sin hustru, indgav han ansøgning om bosættelsespenge til ansættelsesmyndigheden. Han fik afslag på sin ansøgning. Men ved to domme afsagt af Retten, nemlig udeblivelsesdommen af 30. januar 1990 (sag T-42/89, Graf Yorck von Wartenburg mod Parlamentet, Sml. II, s. 31) og dommen af 4. juli 1990, som blev afsagt efter Parlamentets begæring om genoptagelse (sag T-42/89 OPPO, Parlamentet mod Graf Yorck von Wartenburg, Sml. II, s. 299), blev ansættelsesmyndigheden dømt til at betale sagsøgeren bosættelsespenge svarende til to måneders løn.
- 4 Den 4. marts 1988 forlod sagsøgerens hustru »sit hjem, uden at der var håb om, at hun ville vende tilbage«, jf. den skilsmisedom, der blev afsagt den 12. juli 1990 af tribunal d'arrondissement i Luxembourg. Hun flyttede tilbage til sin tidligere bopæl i Mamer, hvilket Retten fastslog i ovennævnte dom i sagen Graf Yorck von Wartenburg mod Parlamentet.
- 5 Den 18. april 1988 indgav sagsøgerens hustru skilsmissegæring til tribunal d'arrondissement i Luxembourg.

- 6 Hun fik ved en kendelse om foreløbige forholdsregler af 8. august 1988 tilladelse til at bo adskilt fra sin ægtefælle i Mamer under sagens behandling, idet sagsøgeren fik forbud mod at forstyrre hende dér. Sagsøgeren, som på dette tidspunkt boede og arbejdede i Bruxelles, fik ikke medhold i sin modpåstand, hvorved han krævede ret til at bo i samme ejendom som sin hustru. I kendelsen anføres, at »ejendommens indretning ikke er egnet til, at parterne kan bo der sammen, ej heller i perioder, uden at det medfører alvorlige forstyrrelser for hustruens skilsmisssag«. Ved en kendelse af samme dato om foreløbige forholdsregler fik hustruen foreløbig forældremyndigheden over sagsøgerens eneste mindreårige barn.
- 7 Den 9. november 1988 ansøgte sagsøgeren om at få udbetalt en løbende godtgørelse fra tidspunktet for sin udtræden af tjenesten, og pr. 1. januar 1989 tog han bopæl på den adresse, han på det tidspunkt havde i Bruxelles.
- 8 Den 31. december 1988 blev sagsøgeren, der stadig gjorde tjeneste i Bruxelles, omfattet af en foranstaltning vedrørende udtræden af tjenesten i medfør af Rådets forordning (Euratom, EKSF, EØF) nr. 2274/87 af 23. juli 1987 om indførelse af særlige foranstaltninger vedrørende midlertidigt ansattes udtræden af tjenesten i De Europæiske Fællesskaber (EFT L 209, s. 1). Som sagsøgeren havde meddelt i sin ansøgning af 9. november 1988, bevarede han sin bopæl i Bruxelles.
- 9 Den 12. juli 1990 afsagde tribunal d'arrondissement i Luxembourg skilsmisssedom, hvorved ægteskabet mellem sagsøgeren med bopæl i Bruxelles og hans hustru med bopæl i Mamer blev opløst på grundlag af en separation, der havde varet over et år.
- 10 Den 7. oktober 1991 indgav sagsøgeren til ansættelsesmyndigheden ansøgning om udbetaling af bosættelsespenge efter fratræden som følge af sin flytning fra Bruxelles til Mamer.
- 11 Den 22. november 1991 fremlagde sagsøgeren for administrationen en bopælsattest udstedt af Mamer kommune den 21. november 1991, hvori det bekræftedes, at han

havde været optaget i folkeregisteret for Mamer kommune siden den 6. august 1973, og at han siden da havde haft bopæl på den anførte adresse.

- 12 Ved skrivelse af 10. december 1991 meddelte generaldirektøren for personale, budget og økonomi sagsøgeren, at han havde ret til bosættelsespenge efter fratræden svarende til to måneders grundløn, såfremt han kunne dokumentere, at han og hans familie atter havde taget bopæl på den i skrivelsen nævnte adresse. Generaldirektøren henledte dog sagsøgerens opmærksomhed på, at sagsøgeren, eftersom han havde afsluttet sin tjeneste i Bruxelles, inden der var gået tre år fra flytningen til et nyt tjenestested, skulle tilbagebetale to tredjedele af det beløb, han havde fået udbetalt ved denne lejlighed som bosættelsespenge. Sagsøgeren blev anmodet om med henblik herpå at sætte sig i direkte forbindelse med den kompetente tjenestemand.
- 13 Den 15. januar 1991 indbragte sagsøgeren en klage over denne skrivelse af 10. december 1991, for så vidt den indeholdt et krav om fremlæggelse af visse dokumenter for at få udbetalt bosættelsespenge efter fratræden og et krav om tilbagebetaling af to tredjedele af de bosættelsespenge, han havde fået udbetalt i medfør af ovennævnte domme i sagerne Graf Yorck von Wartenburg mod Parlamentet og Parlamentet mod Graf Yorck von Wartenburg. Denne klage blev stiltiende afvist af ansættelsesmyndigheden.
- 14 Den 24. februar 1992 indbragte sagsøgeren som en retsbevarende handling endnu en klage over den samme skrivelse af 10. december 1991 fra ansættelsesmyndigheden, for så vidt denne skrivelse kunne betragtes som et stiltiende afslag på hans ansøgning om bosættelsespenge efter fratræden. Denne klage forblev ligeledes ubesvaret og er således stiltiende afvist.
- 15 Den 3. april 1992 tilstillede ansættelsesmyndigheden sagsøgeren en skrivelse, hvori ansættelsesmyndigheden, under henvisning til oplysningerne i ovennævnte kendelse om foreløbige forholdsregler i forbindelse med skilsmisssagen, udbad sig yderligere oplysninger om hans familieforhold for at kunne vurdere, om den dokumentation, hvorpå han støttede sin ansøgning, var tilstrækkelig. Den 15. juni 1992 nægtede sagsøgeren at imødekomme denne anmodning om oplysninger.

- 16 Sagsøgeren gjorde i øvrigt den 10. maj 1992 ansættelsesmyndigheden opmærksom på, at denne i sine tidligere skrivelser ikke havde rejst spørgsmålet om tilbagebetaling af bosættelsespengene.
- 17 Den 11. juni 1992 besvarede ansættelsesmyndigheden sagsøgerens skrivelse af 10. maj 1992 som følger: »Vedr.: Ydelse af bosættelsespenge efter fratræden den 7. oktober 1991. Som svar på Deres skrivelse af 10. maj 1992 vedrørende de bosættelsespenge efter fratræden, De fik udbetalt ved Deres flytning til Bruxelles den 1. november 1987, bekræfter jeg herved min skrivelse af 2. april 1992. Følgelig skal De ikke tilbagebetale de beløb, De har fået udbetalt som bosættelsespenge, til institutionen.«
- 18 Den 7. juli 1992 påpegede sagsøgeren i sit svar på denne skrivelse, at henvisningen til bosættelsespenge »efter fratræden« måtte være en »skrivefejl«, og han anmodede Parlamentet om at rette denne fejl.

Retsforhandlinger

- 19 Dette er baggrunden for, at sagsøgeren anlagde den første sag som følge af ansættelsesmyndighedens stiltiende afvisning af hans klage af 15. januar 1992. Stævningen blev indleveret til Rettens Justitskontor den 14. august 1992, og sagen blev registreret under nr. T-57/92.
- 20 Sagsøgeren anlagde endnu en sag som følge af den stiltiende afvisning af hans klage af 24. februar 1992. Stævningen blev indleveret til Rettens Justitskontor den 22. september 1992, og sagen blev registreret under nr. 75/92.
- 21 Parlamentet rejste ved et skriftligt indlæg, der blev indleveret til Rettens Justitskontor den 20. oktober 1992, afvisningsindsigelse i sag T-57/92. Ved kendelse af 2. februar 1993 blev indsigelsen henskudt til afgørelse ved den endelige dom. På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten (Femte Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.

- 22 Ved kendelse af 25. juni 1993 blev de sager, der var anlagt den 12. august og den 22. september 1992, forenet med henblik på den mundtlige forhandling og domsafsigelsen.
- 23 Parterne afgav deres mundtlige indlæg og besvarede Rettens spørgsmål i retsmødet den 13. juli 1993.

Parternes påstande

- 24 Sagsøgeren har i sag T-57/92 nedlagt følgende påstande:

- 1) Det fastslås, at sagen kan antages til påkendelse, og der gives dom efter sagsøgerens påstande.
- 2) Følgelig annulleres ansættelsesmyndighedens afgørelse af 10. december 1991 samt om fornødent den stiltiende afvisning af sagsøgerens klage af 15. januar 1992, og sagsøgeren tilkendes ret til bosættelsespenge efter fratræden med tillæg af morarenter 8% fra den 7. oktober 1991, ligesom sagsøgerens fritages for tilbagebetaling af nogen del af de bosættelsespenge, han har fået tildelt.
- 3) Sagsøgte dømmes under alle omstændigheder til at betale alle sagens omkostninger, som omhandlet i artikel 90 og 91 i Rettens procesreglement.

- Sagsøgeren har i sag T-75/92 nedlagt følgende påstande:

- 1) Det fastslås, at sagen kan antages til påkendelse, og der gives dom efter sagsøgerens påstande.
- 2) Ansættelsesmyndigheden afgørelse af 10. december 1991 samt om fornødent den stiltiende afvisning af sagsøgerens klage af 24. februar 1992 annulleres, og sagsøgeren tilkendes ret til bosættelsespenge efter fratræden svarende til to måneders løn, med tillæg af morarenter 8% fra den 7. oktober 1991.

- 3) Sagsøgte dømmes under alle omstændigheder til at betale alle sagens omkostninger, som omhandlet i artikel 90 og 91 i Rettens procesreglement.

25 Parlamentet har i sag T-57/92 nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagen afvises.
- 2) Subsidiært frifindes sagsøgte.
- 3) Der træffes afgørelse om sagens omkostninger efter gældende regler.

Parlamentet har i sag T-75/92 nedlagt følgende påstande:

- 1) Sagsøgte frifindes.
- 2) Der træffes afgørelse om sagens omkostninger i henhold til artikel 87, stk. 2, og artikel 88 i Rettens procesreglement.

Parternes anbringender og argumenter

- 26 Den første sag vedrører annullation af Parlamentets afgørelse af 10. december 1991, for så vidt der heri kræves dels supplerende dokumentation for sagsøgerens og hans families bosættelse efter hans fratræden, hvilket ifølge sagsøgeren strider mod ligebehandlingsprincippet, dels tilbagebetaling af to tredjedele af bosættelsespenge, hvilket, stadig ifølge sagsøgeren, strider mod reglen om res judicata og artikel 24, stk. 1, i ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »AØA«).

- 27 Den anden sag vedrører annullation af Parlamentets afgørelse af 10. december 1991, for så vidt der heri nægtes sagsøgeren bosættelsespenge efter fratræden, hvilket ifølge sagsøgeren er i strid med AØA's artikel 24, stk. 2.

Formaliteten i den første sag

— Parternes argumenter

- 28 Parlamentet har rejst afvisningsindsigelse mod den første sag. For så vidt angår det første aspekt af sagen, nemlig kravet om yderligere dokumentation for sagsøgerens bosættelse efter fratræden, har Parlamentet gjort gældende, at det fremgår af sagsøgerens påstande, at der er tale om et »anerkendelsessøgsmål«, ikke om et annullationssøgsmål. Men efter fast praksis kan Retten hverken rette påbud til institutionerne eller træffe afgørelser på disses vegne (dom af 11.7.1991, sag T-19/90, Von Hoessle mod Revisionsretten, Sml. II, s. 615).
- 29 Parlamentet har i øvrigt i svarskriftet hævdet, at for så vidt sagsøgeren har påstået annullation af skrivelsen af 10. december 1991 fra generaldirektøren for personale, budget og økonomi, hvad angår det deri fastsatte pålæg om at fremlægge dokumentation, må denne påstand ligeledes afvises, idet nævnte skrivelse ikke udgør en bebyrdende akt. Følgelig kan sagsøgerens skrivelse af 15. januar 1992 ikke udgøre en klage i henhold til artikel 90, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«), der finder anvendelse på midlertidigt ansatte i medfør af artikel 46 i AØA. Denne skrivelse af 15. januar 1992, som ganske vist udgør en klage for så vidt angår spørgsmålet om tilbagebetaling af bosættelsespenge, der er udbetalt uretmæssigt, har for så vidt angår bosættelsespenge efter fratræden til formål at imødekomme sagsøgerens første ansøgning af 7. oktober 1991. Ifølge Parlamentet kan der ikke være tale om en klage i denne forbindelse, idet den administrative firemåneders-rist, der er fastsat i vedtægtens artikel 90, stk. 1, og som begyndte at løbe den 7. oktober 1991, ikke var udløbet den 15. januar. Parlamentet støtter denne påstand på det forhold, at sagsøgeren med rette har indbragt en egentlig klage den 24. februar 1992, og at det er baggrunden for den sideløbende sag T-75/92.

- 30 Med hensyn til sagens andet aspekt, nemlig tilbagebetalingen af bosættelsespenge, har Parlamentet gjort gældende, at disse påstande er formålsløse. Ansættelsesmyndigheden gav nemlig den 2. april 1992 et positivt svar på sagsøgerens klage, dvs. før udløbet af svarfristen. Dette svar blev bekræftet ved skrivelsen af 11. juni 1992. Parlamentet har anført, at den skrivelse, der er indeholdt i sidstnævnte skrivelse, hvor der tales om »bosættelsespenge efter fratræden« og ikke om »bosættelsespenge«, ikke har kunnet vildlede sagsøgeren, idet det klart fremgår af sammenhængen, at der er tale om bosættelsespenge.
- 31 Sagsøgeren har for så vidt angår det første aspekt af sagen svaret, at der ikke er tale om et anerkendelsessøgsmaal, men om et annullationssøgsmaal rettet mod afgørelsen af 10. december 1991, hvori han afkræves yderligere dokumentation for sin bosættelse efter fratræden. Han har tilføjet, at hans påstand om anerkendelse af et forhold er den logiske følge af hans annullationspåstand, idet der er tale om en tvist af økonomisk karakter, hvor Retten har fuld prøvelsesret.
- 32 Sagsøgeren har i replikken gjort gældende, at skrivelsen af 10. december 1991 givet udgør en bebyrdende akt, som kan kræves annulleret ved et søgsmaal, der behandles uafhængigt af det andet søgsmaal. Ansættelsesmyndigheden har nemlig i denne skrivelse »nægtet at anerkende, at sagsøgerens dokumentation er i orden«, og derved tilsidesat bestemmelserne i sin meddelelse af februar 1991 til tjenestemænd og midlertidigt ansatte, som udtræder af tjenesten (herefter benævnt »meddelelse af februar 1991«, replikken s. 4 og 5).
- 33 Sagsøgeren har frafaldet sagens andet aspekt, hvorom han erkender, at det nu er uden betydning. Men han har hævdet, at det er Parlamentets holdning, der har fået ham til at anlægge sag, selv om der allerede var truffet en gunstig afgørelse. Han havde nemlig aldrig modtaget skrivelserne af 19. marts og 2. april 1992, mens skrivelsen af 11. juni 1992 var tvetydig, idet der deri henvises til bosættelsespenge *efter fratræden* og ikke om bosættelsespenge, og idet hans anmodning om en uddybning af dette punkt er forblevet ubesvaret. Han finder derfor, at der bør tages hensyn til nævnte omstændighed ved fordelingen af sagens omkostninger.

— Rettens bemærkninger

- 34 Retten tager indledningsvis til efterretning, at sagsøgeren har hævet sagen, for så vidt denne vedrører tilbagebetaling af bosættelsespenge.
- 35 Det skal for det første bemærkes, at resten af sagen skal fortolkes ikke som et anerkendelsessøgsmål, som hævdet af Parlamentet, men som et annullationssøgsmål rettet mod skrivelsen af 10. december 1991.
- 36 For så vidt angår formaliteten fremgår det af fast retspraksis, at der kun foreligger akter, der kan gøres til genstand for et annullationssøgsmål, når foranstaltningerne har retligt bindende virkninger, som kan berøre sagsøgerens interesser ved en væsentlig ændring af hans retsstilling, og når akterne definitivt fastlægger institutionens standpunkt, hvilket udelukker akter til forberedelse af en afgørelse, som kun kan anfægtes i forbindelse med et søgsmål til prøvelse af de retsakter, der kan være genstand for annullation (jf. f.eks. Domstolens dom af 7.4.1965, sag 11/64, Weighardt mod Kommissionen, Sml. 1965-1968, s. 55, org. ref.: Rec. s. 365, og af 14.2.1989, sag 346/87, Bossi mod Kommissionen, Sml. s. 303, samt Rettens dom af 22.6.1990, forenede sager T-32/89 og T-39/89, Marcopoulos mod Domstolen, Sml. II, s. 281, præmis 21).
- 37 I den foreliggende sag skal det bemærkes, at det i skrivelsen af 10. december 1991 fra generaldirektøren for personale, budget og økonomi hedder: »Jeg har modtaget Deres skrivelse af 7. oktober 1991, hvori De anmoder om at få udbetalt bosættelsespenge efter fratræden som følge af deres udtræden af tjenesten den 31. december 1988. De har været midlertidigt ansat i Europa-Parlamentet i Luxembourg fra den 1. juni 1974 til den 31. oktober 1987 og har arbejdet i Bruxelles for Det Europæiske Folkepartis Gruppe fra den 1. november 1987 til den 31. december 1988. Da De flyttede tjenestested, modtog De dobbelte bosættelsespenge. Som De véd, har De ret til bosættelsespenge efter fratræden svarende til to måneders grundløn, såfremt De dokumenterer, at De og Deres familie efter fratrædelsen har taget bopæl på den i Deres skrivelse anførte adresse. Jeg beder Dem med henblik herpå henvende Dem direkte til fru T i Bruxelles (BEL ... tlf. ...).«

- 38 Det fremgår klart af ordlyden af denne skrivelse, at der er tale om en forberedende akt, der ikke er bebyrdende for sagsøgeren. For det første har denne skrivelse nemlig til formål at forberede ansættelsesmyndighedens afgørelse om at tilkende eller nægte sagsøgeren bosættelsespenge efter fratræden, idet skrivelsen indeholder oplysninger om kravet om dokumentation til sagsøgeren samt om den person, der behandler hans sag. For det andet indeholder skrivelsen ikke nogen henvisning til det dokument, sagsøgeren stiledte til administrationen den 22. november 1991, og kan derfor ikke betragtes som en skrivelse, hvori dokumentet bedømmes som utilstrækkeligt. For det tredje opstilles der i skrivelsen ingen yderligere krav i forhold til kravene i meddelelsen af februar 1991, hvori det hedder, at »der skal fremlægges en bopælsattest, der dokumenterer, at Deres og i givet fald Deres families flytning faktisk har fundet sted«.
- 39 Det fremgår af det ovenfor anførte, at skrivelsen af 10. december 1991 ikke kan betragtes som en bebyrdende akt, hvorfor sagen må afvises, for så vidt den er rettet mod skrivelsen.

Realiteten i den anden sag

— Parternes argumenter

- 40 Sagsøgeren har redegjort for, hvorfor han har anlagt den anden sag, og hvorledes denne afviger fra den første. Han har for det første anført, at hans første sag tager sigte på annullation af Parlamentets skrivelse af 10. december 1991, for så vidt det heri krævedes, at han skulle fremlægge en anden dokumentation for sin bosættelse efter fratræden end bopælsattester, mens hans anden sag tager sigte på annullation af samme skrivelse, for så vidt denne udgør en principiel nægtelse af at yde ham bosættelsespenge efter fratræden.
- 41 Sagsøgeren påpeger derefter, at Parlamentet ikke uden at tilsidesætte artikel 24, stk. 2, i AØA kan nægte at yde ham bosættelsespenge efter fratræden svarende til to måneders grundløn, idet han ved sin udtræden af tjenesten opfyldte alle de i denne bestemmelse fastsatte betingelser. Han har bl.a. anført, at der er tale om bosættelse efter fratræden for en tjenestemand, som udtræder af tjenesten i henhold til AØA's artikel 24, når han dels har underrettet de lokale myndigheder om sin

afrejse fra tjenestestedet, dels har underrettet de lokale myndigheder om sin ankomst til den kommune i landet, i hvilken han har besluttet sig til at bosætte sig.

42 I den foreliggende sag har sagsøgeren påberåbt sig følgende forhold til støtte for sit synspunkt med hensyn til bosættelsen i Mamer efter sin fratræden:

- Tilbageleveringen i januar 1989 af den særlige belgiske opholdstilladelse, som han havde fået udstedt i forbindelse med sit sidste tjenestested, nemlig Bruxelles.
- Ansøgningen om udstedelse af et identitetskort for udlændinge, der er dateret den 13. marts 1989, og hvori »den 6. august 1973« er angivet som »datoen for indreisen« i Luxembourg, mens der ikke nævnes noget om nogen afbrydelse af hans ophold i Mamer siden dette tidspunkt; identitetskortet for udlændinge, der er udstedt på dette grundlag til sagsøgeren i september 1989, og som gælder indtil september 1994.
- En bopælsattest udstedt af Mamer kommune den 21. november 1991, hvori det bekræftes, at sagsøgeren siden den 6. august 1973 har været registreret i Mamer kommunes folkeregister som bosiddende i Mamer.
- En erklæring af 15. april 1992 fra sagsøgeren, hvorefter han i Ixelles (Belgien) ejer en privat bolig, der benyttes som sekundær bolig (»pied-à-terre«), samt en udskrift af 3. november 1992 af Ixelles kommunes skatteliste, hvoraf det fremgår, at sagsøgeren er opført på kommunens skatteliste over sekundære boliger.
- Flere kvitteringer for betaling af ejendomsskatten på hans hus i Mamer vedrørende årene 1990, 1991 og 1992.
- En attest af 18. november 1992 fra parlamentsmedlemmet J. Gr., som bekræfter, at han er blevet ansat af hende som research-assistent.

- 43 Sagsøgeren har stærkt tilbagevist Parlamentets argumenter i denne sag om bevisværdien af den opholdstilladelse, han har fået udstedt af de luxembourgske myndigheder. Ifølge sagsøgeren udstedes en opholdstilladelse traditionelt til personer, der ikke er statsborgere i det pågældende land, som et konkret bevis på, at de har tilladelse til at opholde og etablere sig inden for landets grænser. I den foreliggende sag kan den opholdstilladelse for EF-statsborgere, sagsøgeren har fået udstedt af de luxembourgske myndigheder, betragtes som »tilladelse til endelig etablering«, og den gælder i fem år. Sagsøgeren kan ikke se, hvorledes han kunne have fået tilladelse til at etablere sig i Luxembourg, og navnlig i Mamer, hvis ikke han først var flyttet tilbage til Mamer.
- 44 Sagsøgeren erkender, at han sandsynligvis har haft lettere ved at få udstedt opholdstilladelse, fordi han tidligere har boet i Mamer, og fordi han ejer et hus dér. Men han finder alligevel ikke, at man kan gå så vidt som til at hævde, at udstedelsen af tilladelsen ikke viser, at han faktisk har etableret sig i Mamer. At hævde det modsatte svarer til enten at sætte spørgsmålstegn ved de luxembourgske forvaltningsmyndigheders effektivitet i forbindelse med anvendelse af fremmedpolitibestemmelserne, eller at påstå, at det udstedte kort blot er et skinkort uden reel værdi.
- 45 Sagsøgeren tilføjer, at såfremt han som hævdede af Parlamentet aldrig har etableret sig i Mamer, er hans opholdstilladelse blevet ugyldig, da det er fastsat, at »en opholdstilladelse bortfalder, såfremt indehaveren af det bor over seks måneder uden afbrydelser uden for Storhertugdømmet«. Men de luxembourgske myndigheder har aldrig draget gyldigheden af sagsøgerens opholdstilladelse i tvivl.
- 46 Sagsøgeren konkluderer, at Parlamentet ikke uden at anfægte gyldigheden af sagsøgerens opholdstilladelse kan hævde, at tilladelsen og den derved godkendte etablering i Mamer ikke forudsætter, at han forinden er flyttet dertil.
- 47 I øvrigt har sagsøgeren bestridt relevansen af Parlamentets udtalelser om hans skilsmisseg. De udtryk, der anvendes af de luxembourgske retter i forbindelse med skilsmissegager, har en særlig betydning, som afhænger af skilsmissegagernes sær-

lige karakter, love og forskrifter samt den underliggende retspraksis. Deres betydning kan ikke overføres til en tvist om Fællesskabets tjenestemandsmæssige område.

- 48 Parlamentet har svaret, at udbetaling af bosættelsespenge efter fratræden forudsætter, at der er skiftet bopæl (jf. senest Domstolens dom af 25.11.1982, sag 79/82, Evens mod Revisionsretten, Sml. s. 4033), at bopælen faktisk er flyttet til det nye sted, der er anført som det sted, hvortil vedkommende er flyttet tilbage, at der består et reelt bånd mellem den tidligere tjenestemand og dette sted, og at den tidligere tjenestemand har sin primære bopæl på dette sted.
- 49 Parlamentet tilføjer, at den omstændighed, at man har sin faktiske bopæl et sted, naturligvis ikke forhindrer, at man kan have en anden bopæl et andet sted, men at en fiktiv bopæl ikke kan føre til udbetaling af bosættelsespenge efter fratræden. Således anerkendte generaladvokat Mancini i sagen Gutmann mod Kommissionen, at en påstået flytning til Paris er fiktiv, trods fremlæggelsen af en bopælsattest udstedt af myndighederne i Paris (jf. forslag til afgørelse i forbindelse med Domstolens dom af 20.10.1983, sag 92/82, Sml. s. 3127, på s. 3136). Domstolen har tilsvarende anerkendt, at »den officielle opholdstilladelse opfylder sin særlige funktion i den nationale lovgivning om folkeregistrering og ikke i sig selv forhindrer, at ydelsesmodtageren anses for i virkeligheden at have faktisk bopæl andetsteds« (dom af 14.7.1988, sag 284/87, Schäflein mod Kommissionen, Sml. s. 4475).
- 50 Parlamentet nægter at godtage den dokumentation, som sagsøgeren har påberåbt sig for at godtgøre, at han faktisk er flyttet tilbage til Mamer.
- 51 For så vidt angår sagsøgerens tilbagelevering af den særlige belgiske opholdstilladelse i januar 1989 bemærker Parlamentet, at dette var nødvendiggjort af, at sagsøgeren ved udgangen af 1988 udtrådte af tjenesten i Parlamentet. En sådan tilladelse mister nemlig ligesom ægtefællens tilladelse sin værdi og skal automatisk tilbageleveres, når hovedindehaveren mister sin status som tjenestemand. Denne tilbagelevering beviser på ingen måde, at sagsøgeren har underrettet de belgiske myndigheder om en eventuel afrejse, og slet ikke at han har flyttet sin bopæl fra Bruxelles til Mamer.

- 52 Parlamentet kan ej heller se, hvorledes sagsøgeren kan have underrettet de lokale myndigheder om sin afrejse, da det klart fremgår af hans bopælsattest, at han altid har været registreret i Mamer og aldrig i Ixelles kommune i Bruxelles. Dette bekræftes af sagsøgeren egen erklæring, ifølge hvilken »der ikke er sket registrering i kommunen i Bruxelles, da jeg uafsladeligt rejste til Storhertugdømmet Luxembourg«.
- 53 Med hensyn til den opholdstilladelse og de bopælsattester, som sagsøgeren har påberåbt sig, har Parlamentet for det første fastslået, at hverken ansøgningen om et identitetskort for udlændinge eller opholdstilladelsen eller bopælsattesten beviser, at sagsøgeren er flyttet tilbage fra Bruxelles til Mamer. Det fremgår nemlig af disse dokumenter, at sagsøgeren siden 1973 hele tiden har været optaget i Mamer kommunes folkeregister, og at han således ikke har underrettet Mamer kommune om sin afrejse til Bruxelles i januar 1988. At dømme ud fra disse dokumenter har sagsøgeren hele tiden siden 1973 haft bopæl i Mamer og har på intet tidspunkt flyttet bopælen til Bruxelles, således at der ikke på nogen måde kan være tale om en flytning fra Bruxelles tilbage til Mamer.
- 54 Parlamentet har for det andet fremhævet, at ovennævnte dokumenter bygger på sagsøgerens egne erklæringer. Da der ikke foreligger nogen erklæring om flytning til Bruxelles, er den nuværende oplysning i Mamer's folkeregister stadig baseret på den oprindelige registrering, der fandt sted efter sagsøgerens første indrejse i Luxembourg i 1973, hvad enten den oprindelige registrering siden er blevet bekræftet af sagsøgerens senere erklæringer til de kommunale myndigheder eller ej. Det siger sig selv, at også udstedelsen af opholdstilladelsen og bopælsattesterne kan føres tilbage til denne registrering i Mamer.
- 55 Med hensyn til den anden bolig i Bruxelles bemærker Parlamentet, at dokumenterne herom er fremlagt af sagsøgeren selv efter anlæggelsen af sagen (hans erklæring af april 1992) eller udstedt på grundlag af denne erklæring (uddrag af skatteministerens svar af 3. november 1992). Sidstnævnte dokument er resultatet af, at han ejer en lejlighed i Ixelles, men ikke er optaget i denne kommunes folkeregister. Endvidere betyder det, at sagsøgeren har en »pied-à-terre« på sit tidligere tjenestested, Bruxelles, ikke nødvendigvis, at hans faktiske bopæl er i Mamer.

- 56 Med hensyn til den aftale, der er indgået med et parlamentsmedlem, har Parlamentet gjort gældende, at det af det fremlagte dokument fremgår, at sagsøgeren har sit hovedtjenestested i Forbundsrepublikken Tyskland, hvorfra han skal udføre forskellige opgaver i samtlige Fællesskabets medlemsstater. Sagsøgeren har ganske vist i replikken henvist til, at han »som led i sit arbejde som assistent for et parlamentsmedlem ofte må arbejde uden for Luxembourg, navnlig i Bruxelles«, men Parlamentet kan ikke se, hvorledes alle disse erklæringer kan støtte påstanden om, at sagsøgeren faktisk er flyttet tilbage til Mamer.
- 57 Parlamentet har i øvrigt bemærket, at sagsøgerens dokumenter og argumenter, som skulle godtgøre, at han er flyttet hjem efter sin fratræden, er i strid med nedenstående dokumenter, erklæringer og forhold, der på ingen måde bekræfter sagsøgerens påstand om, at han flyttede tilbage til sin adresse i Mamer i begyndelsen af 1989 eller endog senere.
- 58 Parlamentet påpeger for det første, at dommeren ved tribunal d'arrondissement i Luxembourg ved en kendelse om foreløbige forholdsregler i forbindelse med skilsmisssagen den 8. august 1988 gav sagsøgerens hustru tilladelse til under sagen at bo adskilt fra sagsøgeren i Mamer, forbød sagsøgeren at forstyrre hende dér og afviste hans modkrav om tilladelse til at bo i samme ejendom som sin hustru. Men hvis man skal tro på den bopælsattest, sagsøgeren har fremlagt, havde sagsøgeren uafbrudt bopæl i et hus, som ifølge en retsafgørelse var forbudt område for ham.
- 59 Parlamentet henviser for det andet til forskellige luxembourgske domme, der er afsagt i sager mellem sagsøgeren, »som har bopæl i Bruxelles ...«, og fru G i perioden 8. februar 1989 til 8. juli 1992.
- 60 Parlamentet lægger for det tredje vægt på flere skrivelser, som det har modtaget fra sagsøgeren eller dennes hustru. I en skrivelse af 15. juni 1990 har sagsøgeren nævnt, at det den 12. juni 1990, datoen for nedlæggelse af de sidste påstande i skilsmisssagen, var blevet konstateret, at minimumsfristen for separationen var udløbet. Ved skrivelse af 19. juni 1990 erklærede fru G., at hun boede adskilt fra sin mand

i Mamer, og ansøgte under henvisning til kendelsen om foreløbige forholdsregler af 8. august 1988 om på grundlag af denne separation at få husstands-, uddannelses- og børnetillæggen indsat på sin egen konto i Luxembourg. Sagsøgeren har selv i skrivelse af 7. oktober 1991 erklæret, at »... jeg forlader min nuværende bopæl i Bruxelles, ..., og vender tilbage til Mamer ...«. Ved skrivelse af 11. december 1991, dvs. kort tid efter indgivelsen af ansøgningen om bosættelsespenge efter fratræden og samtidig med ansøgningen om »overførsel af hans økonomiske rettigheder«, har sagsøgeren anmodet om fortsat at få sin post sendt til adressen i Bruxelles, fordi han formodede, at hans hustru i Mamer ikke ville sende den videre.

- 61 Parlamentet udleder af det ovenfor anførte, at sagsøgeren faktisk havde bopæl i Bruxelles under skilsmisssagen (fra 1989 til 1992), og har udtrykt stærk tvivl om, hvorvidt han virkelig har flyttet sin faktiske bopæl til Mamer. Parlamentet har antydnet, at der er en stærk formodning for, at sagsøgerens officielle adresse i Mamer kommune er fiktiv. De af sagsøgeren fremlagte dokumenter dækker nemlig lange perioder, hvor han helt sikkert ikke boede i Mamer, jf. bl.a. skilsmisssedokumenterne, ekshustruens erklæring og hans egne erklæringer.
- 62 Parlamentet har konkluderet, at det i betragtning af ordlyden af sagsøgerens dokumenter, disses oprindelse og indbyrdes modstridende indhold samt de øvrige dokumenter eller oplysninger, der foreligger, og som modbeviser påstanden om tilbageflytning til Mamer, ikke kan udbetale nogen bosættelsespenge efter fratræden til sagsøgeren.

— Rettens bemærkninger

- 63 Retten skal indledningsvis bemærke, at sagen må anses for at være rettet mod den stiltiende afvisning den 7. februar 1992 af sagsøgerens ansøgning af 7. oktober 1991, og ikke mod skrivelsen af 10. december 1991, som ikke indeholder noget klagepunkt.
- 64 Det bør erindres, at det fremgår af artikel 5, stk. 1, og artikel 6, stk. 1, i vedtægtens bilag VII sammenholdt med artikel 24 i AØA, at en midlertidigt ansat, der har

modtaget udlandstillæg, eller som kan dokumentere, at han for at opfylde forpligtelserne i henhold til artikel 20 i vedtægten har måttet skifte bopæl, ved udtræden af tjenesten, har krav på bosættelsespenge efter fratræden svarende til to måneders grundløn. Bosættelsespenge efter fratræden udbetales, når det er bevist, at tjenestemanden og hans familie har taget bopæl på et sted, der ligger mindst 70 kilometer fra hans tjenestested, forudsat at flytningen sker senest tre år efter tjenestemandens fratræden.

- 65 Efter Domstolens praksis forudsætter udbetaling af bosættelsespenge efter fratræden, at der er skiftet bopæl (jf. senest ovennævnte dom Evens mod Revisionsretten), dvs. at tjenestemanden faktisk har flyttet sin sædvanlige bopæl til det sted, som er angivet som den nye bopæl.
- 66 Det fremgår af det ovenfor anførte, at det påhviler tjenestemanden ved en hvilken som helst retlig fremgangsmåde at dokumentere, at han faktisk har skiftet bopæl inden tre år fra sin udtræden af tjenesten. For at fremme relationerne mellem tjenestemændene og administrationen for så vidt angår beviset for flytningen udsendte Parlamentet i februar 1991 en meddelelse, ifølge hvilken tjenestemanden skal fremlægge »en bopælsattest, *der beviser, at flytningen af bopælen ... virkelig har fundet sted*«. Denne meddelelse fastslår dels tjenestemandens dokumentationspligt og gør det dels klart, hvilket dokument han skal fremlægge. Følgelig er bopælsattesten principielt tilstrækkeligt bevis for tjenestemandens flytning, medmindre ansættelsesmyndigheden fremlægger oplysninger, der kan rejse tvivl om dokumentets beviskraft. I så fald er det tjenestemanden, som skal fremkomme med yderligere oplysninger, der kan bevise, at »flytningen af bopælen virkelig har fundet sted«.
- 67 Inden Retten går over til at undersøge, om Parlamentet i den foreliggende sag har fremlagt oplysninger, der kan rejse tvivl om beviskraften i bopælsattesten af 21. november 1991, skal det bemærkes, at sagsøgeren ikke har anført, hvornår han er flyttet tilbage til Mamer, og at han erkender, at dette skal være sket inden den 31. december 1991, nemlig tre år efter hans udtræden af tjenesten, for at han kan være

berettiget til bosættelsespenge efter fratræden. Følgelig er oplysninger, som beviser, at sagsøgeren har skiftet bopæl efter denne dato, irrelevante.

- 68 Retten fastslår i øvrigt, at sagsøgerens flytning ikke kan have fundet sted før den 7. oktober 1991. Han har nemlig i sin ansøgning af 7. oktober 1991 om bosættelsespenge efter fratræden anført, at »...jeg indgiver herved ansøgning om bosættelsespenge efter fratræden som følge af flytningen af min bopæl. Jeg *forlader* nemlig min *nuværende* bopæl i Bruxelles ... og flytter tilbage til Mamer«. Sagsøgeren har således klart angivet, at han den 7. oktober 1991 endnu boede i Bruxelles, og at han havde til hensigt at flytte til Mamer. Ansøgningens ordlyd bekræftes på det punkt af sagsøgerens erklæring af 9. november 1988 om sin udtræden af tjenesten, hvori det hedder: »Jeg vælger adresse fra 1. januar 1989 på ... min nuværende bopæl ... Bruxelles.«. Denne erklæring viser, at sagsøgeren ikke ved sin udtræden havde til hensigt med det samme at skifte bopæl. Det bekræftes igen i en skrivelse af 11. december 1991 fra sagsøgeren, som meddeler Parlamentet sit nye kontonummer i Luxembourg under henvisning til sin skrivelse af 21. november 1991, hvori det hedder: »Da ich vermuten muss, dass Frau G. in Mamer mir meine Post nicht übergeben wird, möchte ich Sie bitten (, sie) an meine Brüsseler Anschrift weiterzusenden, bis die Scheidung ausgesprochen ist.« Sagsøgeren har præciseret indholdet af disse to dokumenter i replikken, hvori det hedder, at »... selv om sagsøgeren i første omgang udtalte, at han, *da han opretholdt* sin bopæl i Bruxelles, ønskede at udøve sine økonomiske rettigheder i denne by, anmodede han i betragtning af den *nye* tilladelse til at tage bopæl i Mamer, der *netop* var meddelt ham, helt logisk om at kunne udøve sine økonomiske rettigheder dér«. Hertil kommer den afgørelse, ansættelsesmyndigheden traf den 17. december 1991 som svar på sagsøgerens skrivelse af 11. december 1991, om først at overføre hans økonomiske rettigheder med virkning fra 1. december 1991.
- 69 Det fremgår af ovenstående, at sagsøgeren ikke kan være flyttet før den 7. oktober 1991, og at flytningen må have fundet sted før den 31. december 1991 for at give ret til bosættelsespenge efter fratræden. Derfor skal de af sagsøgeren fremlagte beviser alene undersøges, for så vidt de kan godtgøre, at han er flyttet tilbage til Mamer mellem disse to datoer.

- 70 Det må crindres, at sagsøgeren i den pågældende periode har fremlagt en bopælsattest dateret den 21. november 1991, som vedrører nævnte periode, og som er udstedt af Mamer kommune. Retten finder i den foreliggende sag at måtte undersøge, om ansættelsesmyndigheden på tidspunktet for fremlæggelsen af denne bopælsattest havde grunde til at betvivle, at den kunne dokumentere, at sagsøgeren havde skiftet bopæl, og til at anmode om at få forelagt andre beviser end det, der er nævnt i meddelelsen af februar 1991.
- 71 Herved bemærkes først, at Parlamentet var berettiget til at betvivle, at sagsøgeren faktisk havde skiftet bopæl, i betragtning af ordlyden i ansøgningen om udbetaling af bosættelsespenge efter fratræden og i betragtning af datoen for ansøgningen, den 7. oktober 1991. Ansættelsesmyndigheden vidste nemlig, at treårsfristen udløb en måned og ti dage efter fremlæggelsen af bopælsattesten, og at sagsøgeren den 7. oktober 1991 endnu ikke var flyttet tilbage til Mamer. For det andet kunne sagsøgerens skrivelse af 11. december 1991 give næring til denne tvivl, idet sagsøgeren heri anmodede om i fremtiden at få sin post sendt til sin tidligere bopæl og ikke til den adresse, han angiveligt var flyttet til. Grunden hertil var hans frygt for, at hans hustru, som han var ved at blive skilt fra, ikke ville videresende posten til ham. Dette mindede ansættelsesmyndigheden om, at han var midt i en skilsmisssag, i forbindelse med hvilken han ved kendelse af 8. august 1988 havde fået forbud mod at bo på den adresse, han angiveligt var flyttet til.
- 72 I øvrigt fastslår Retten, at sagsøgerens bopælsattest i sig selv på ingen måde beviser, at han har skiftet bopæl, idet den godtgør, at sagsøgeren siden 1973 har været registreret i Mamer kommunes folkeregister uafbrudt, også i de perioder, hvor han med sikkerhed ikke boede i Mamer, f.eks. mellem januar 1988 og 7. oktober 1991. Da attesten ikke nævner hans flytning til Bruxelles i januar 1988, kan den ej heller dokumentere, at sagsøgeren er flyttet tilbage til Mamer. Attesten er nemlig udstedt på grundlag af den første registrering af sagsøgeren i Mamer's folkeregister, som fandt sted efter hans ankomst til Luxembourg i 1973. Heraf følger, at der under ingen omstændigheder kan være tale om en bopælsattest, der *beviser*, at *flytningen* af bopælen *virkelig* har fundet sted i henhold til meddelelsen af februar 1991. Disse forskellige kendsgerninger gav Parlamentet tilstrækkelig grund til at kræve, at sagsøgeren fremlagde yderligere dokumentation for sin flytning til Mamer.

- 73 Retten fastslår, at det yderligere bevismateriale, sagsøgeren endelig har fremlagt, ikke kan dokumentere, at han flyttede tilbage til Mamer mellem den 7. oktober 1991 og den 31. december 1991. Som anført af Parlamentet beviser hverken ansøgningen om et identitetskort for udlændinge eller selve dette kort, der begge er fremlagt af sagsøgeren, at han faktisk har flyttet sin bopæl fra Bruxelles til Mamer i den pågældende periode, idet disse dokumenter daterer henholdsvis fra den 13. marts og september 1989. Sagsøgerens tilbagelevering af den særlige belgiske opholdstilladelse beviser ikke, at sagsøgeren har underrettet de belgiske myndigheder om en eventuel afrejse, endsi­ge at han har meddelt en flytning fra Bruxelles til Mamer. Denne handling beviser alene, at sagsøgeren ikke længere arbejder for Fællesskaberne. For så vidt angår de øvrige dokumenter, der er fremlagt af sagsøgeren, som f.eks. de skattemæssige dokumenter, må der lægges vægt på, at de belgiske dokumenter vedrører en senere periode end den, der er tale om, og at de bygger på en erklæring, som sagsøgeren afgav den 15. april 1992 i Ixelles. De luxembourgske dokumenter bygger derimod alene på, at sagsøgeren i mange år har ejet et hus i Mamer. Den adresse, disse dokumenter er sendt til, beviser ikke noget, da det er den samme adresse, der er benyttet i perioder, hvor sagsøgeren ikke boede i Mamer, f.eks. den 23. november 1990.
- 74 Det fremgår af disse betragtninger under ét, og særlig når de anskues i lyset af de forskellige oplysninger, Parlamentet har fremlagt, bl.a. oplysningerne om sagsøgerens skilsmisse og om hans nye hjem i Belgien, at Parlamentet har været fuldt berettiget til at nægte at udbetale bosættelsespenge efter fratræden til sagsøgeren på grundlag af disse oplysninger med den begrundelse, der er givet sagsøgeren i Parlamentets skrivelse af 3. april 1992.
- 75 Heraf følger, at sagsøgte bør frifindes.

Sagens omkostninger

- 76 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Ifølge samme reglements artikel 88 bærer institutionerne dog selv deres egne omkostninger i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte.

- 77 I den foreliggende sag er der ingen grund til at fravige denne regel, som ønsket af sagsøgeren. Han kan nemlig ikke hævde, at hans første sag alene er foranlediget af den holdning, Parlamentet har indtaget vedrørende de bosættelsespenge, han har fået udbetalt, idet denne sag vedrører ikke alene disse bosættelsespenge, men også de bosættelsespenge efter fratræden, som han har ansøgt om.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Femte Afdeling)

1) Europa-Parlamentet frifindes.

2) Hver part bærer sine omkostninger.

Barrington

Lenaerts

Kalogeropoulos

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 28. september 1993.

H. Jung

A. Kalogeropoulos

Justitssekretær

Afdelingsformand